

Marzenna A. Weresa

Recenzja książki pt. "Globalizacja gospodarki" pod redakcją naukową Przemysława Deszczyńskiego : (Wyd. Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Zeszyty Naukowe nr 44, Poznań 2004)

International Journal of Management and Economics 17, 178-182

2005

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Recenzja książki pt. „Globalizacja gospodarki” pod redakcją naukową Przemysława Deszczyńskiego

(Wyd. Akademii Ekonomicznej w Poznaniu,

Zeszyty Naukowe nr 44, Poznań 2004)

Globalizacja, stanowiąca wspólny obszar dla wszystkich podjętych w książce wątków jest pojemnym, bardzo szerokim pojęciem, różnorodnie definiowanym w literaturze przedmiotu¹. Podobnie i w tej pracy poszczególni autorzy niejednakowo rozumieją zjawisko globalizacji, przyjmując, że jest to proces wynikający z coraz większego umiędzynarodowienia działalności gospodarczej i związanych z tym zmian w przepływach towarów, usług i czynników produkcji w gospodarce światowej (K. Malaga, K. Nawrot, A. Baszyński, B. Hołdern, B. Pikkemaat) lub proponując węższe ujęcie, koncentrujące się na wzroście zależności między poszczególnymi krajami w wybranych obszarach, takich jak rynki finansowe (A. Wójcicka, Ł. Koralewski, A. Matuszczak), wiedza i przepływ informacji (K. Węcel, P. Świtalski, D. Wosik), konsumpcja (J. Rachocka, B. Deszczyński, P. Deszczyński). Dlatego recenzowana książka jest wielopłaszczyznowym studium różnorodnych przejawów oraz skutków globalizacji, i chociaż niezupełnie spójna kompozycyjnie, to oferuje nowe spojrzenie na niektóre aspekty powiązań gospodarczych, charakterystyczne dla zmieniających się warunków we współczesnej gospodarce światowej.

Praca wydana jako zeszyt naukowy pod redakcją P. Deszczyńskiego ma z założenia charakter polemiczny, skłaniający do refleksji i przemyśleń, tym bardziej, że sama problematyka globalizacji, będąca głównym wątkiem pracy, jest bardzo złożona. Obejmuje nie tylko sferę ekonomiczną, ale także polityczną, społeczną i kulturową, i nie ma jak dotąd uniwersalnych metod badawczych, które pozwoliłyby na pełną jej analizę.

W pracy poddano analizie cztery grupy problemów wychodząc od zagadnień najbardziej ogólnych, makroekonomicznych. Znaczenie globalizacji dla zmiany pozycji krajów i regionów w gospodarce światowej jest tematem opracowań K. Malagi i W. Owczarka (OECD) oraz K. Nawrota (ASEAN). K. Malaga w artykule pt. *Makroekonomiczne tendencje w krajach OECD w latach 1960-1999* dokonuje oceny wpływu procesów globalizacyjnych na konwergencję lub dywergencję PKB per capita w grupie krajów rozwiniętych. Analiza szeregów czasowych opisujących zmiany PKB w krajach OECD i oszacowanie współczynników konwergencji wskazuje na tendencję do zmniejszania się dyspersji do-

chodu narodowego *per capita* w badanej grupie państw. Ciekawym wątkiem artykułu jest porównanie stopnia zróżnicowania poziomu zamożności członków UE oraz pozostałych krajów OECD. Analiza ta pozwala autorowi na sformułowanie wniosku o relatywnie mniejszym zróżnicowaniu UE pod względem poziomu PKB *per capita* w porównaniu do państwami należącymi z OECD i nie będącymi w UE.

Inną metodę określenia pozycji krajów OECD w gospodarce światowej, bazującą na zaangażowaniu w wewnątrzgałęziowy podział pracy, zastosował W. Owczarek w artykule *Handel wewnątrzgałęziowy w przepływach globalnych*. Analiza empiryczna poprzedzona jest krótkim wstępem teoretycznym, pokazującym istotę, korzyści oraz koszty prowadzenia handlu wewnątrzgałęziowego. Jednakże głównym celem artykułu jest odpowiedź na pytanie, w jakich dziedzinach globalizacja powoduje największe zmiany w wymianie wewnątrzgałęziowej i które kraje najdynamiczniej rozwijają tę formę współpracy gospodarczej. Konkluzje autora opierają się na analizie rozmiarów handlu wyrobami przemysłowymi krajów OECD w okresie 1988–2000. Do branż, w których najsilniej rozwinęła się wymiana wewnątrzgałęziowa, zaliczono przemysły: chemiczny, maszynowy oraz produkcję środków transportu. Interesujący wniosek dotyczy oceny poziomu zaangażowania poszczególnych państw OECD w handel wewnątrzgałęziowy i jego zmiany w czasie. Na tej podstawie autor wyróżnił cztery grupy krajów o zróżnicowanym stopniu i dynamice handlu wewnątrzgałęziowego. Polska, podobnie jak Czechy, Węgry, Słowacja, Meksyk znalazła się w grupie o relatywnie wysokim i rosnącym poziomie wymiany wewnątrzgałęziowej, co jest – zdaniem autora – głównie wynikiem napływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich i postępujących procesów integracyjnych.

Podobną tezę udowadnia dla krajów ASEAN K. Nawrot w kolejnym rozdziale publikacji, zatytułowanym *Państwa ASEAN wobec globalizacji*. Jest to ciekawe omówienie relacji globalizacja – integracja, wskazujące, że kluczową rolę w obu tych procesach odegrały tendencje liberalizacyjne w sferze handlu międzynarodowego oraz przepływów zagranicznych inwestycji bezpośrednich.

Druga grupa zagadnień analizowanych w recenzowanej książce to problematyka globalizacji rynków finansowych i jej konsekwencje dla polskiego sektora finansowego.

Ten obszar badań obejmuje analizę rynku kapitałowego (A. Wójcicka, Ł. Koralewski), polskiej bankowości (A. Baszyński) oraz polityki pieniężnej NBP (A. Matuszczak). Te trzy rozdziały tworzą pewną logiczną całość, w której dokonano oceny, na ile procesy globalizacji kształtują funkcjonowanie sektora finansowego w Polsce. W konkluzjach autorzy podkreślają przede wszystkim pozytywny wpływ globalizacji na polski sektor finansowy, wskazując na zmiany związane z otwartością rynków finansowych i bankowych dla inwestorów zagranicznych, takie jak: pojawienie się nowych instrumentów finansowych napływ nowoczesnych technologii świadczenia usług bankowych, a także konsolidacja sektora. Pozytywnie oceniona została również polityka pieniężna NBP, która – według A. Matuszczaka – opierając się na dwóch filarach (bezpośrednim celu inflacyjnym i płynnym kursie walutowym), umożliwiła obniżanie inflacji oraz odsuwanie zagrożenia kryzysem walutowym.

Trzeci obszar badawczy podjęty w recenzowanej publikacji dotyczy globalizacji wiedzy i przepływu informacji. K. Węcel w artykule pt. *Rozwój systemów informacyjnych a globalizacja gospodarki* analizuje funkcjonowanie organizacji wirtualnych, które nie posiadają struktury fizycznej, lecz wykorzystują nowoczesne technologie informacyjne w celu tworzenia łańcucha wartości. Jak słusznie wskazuje autor, rozwój technologii komunikacyjnych i informacyjnych tworzy ramy, dzięki którym może dochodzić do współpracy między rozproszonymi geograficznie organizacjami. Powiązania te umożliwiają globalizację działalności gospodarczej na poziomie przedsiębiorstw, a rozwój usług sieciowych, łączących sferę biznesu i technologii, proces ten potęguje. Wzrasta przy tym znaczenie informacji, której źródłem jest w globalizującym się świecie sieć internetowa.

Systemy pozyskiwania informacji gospodarczej w Internecie analizuje w swoim artykule P. Świtalski. Autor zwraca uwagę na znaczenie jakości informacji, a następnie przy uwzględnieniu tego kryterium dokonuje krytycznego przeglądu metod i narzędzi ułatwiających przeszukiwanie zasobów informacyjnych Internetu. W podsumowaniu wskazuje na niedoskonałość narzędzi dotychczas stosowanych, mimo ich ciągłej rozbudowy i wprowadzania nowych rozwiązań technologicznych.

Kolejna, czwarta grupa zagadnień analizowanych w recenzowanej książce należy do dziedziny nauk o zarządzaniu, co jest znakomitym uzupełnieniem wcześniejszych opracowań z zakresu ekonomii. Połączenie wątków z dziedziny ekonomii i zarządzania sprawia, że książka jest próbą interdyscyplinarnego, wieloaspektowego ujęcia procesów globalizacji. Problematykę zarządzania podejmuje się w trzech artykułach poświęconych globalnym wymiarom zarządzania jakością (S. Zapłata), koncepcji Customer Relationship Management (B. Deszczyński, P. Deszczyński) oraz wybranym elementom strategii konkurencji na globalnym rynku usług turystycznych (B. Hołderna-Mielcarek, B. Pikkemaat).

W pierwszym artykule z tego obszaru zatytułowanym *Globalny wymiar zarządzania jakością* Sławomir Zapłata omawia ewolucję podejścia do problemu jakości w kontekście postępujących procesów globalizacji działalności gospodarczej. Autor zwraca uwagę na rosnącą rolę międzynarodowych standardów jakościowych, która z jednej strony jest efektem globalizacji, z drugiej zaś ułatwia wymianę międzynarodową oraz współpracę na płaszczyźnie technologicznej, naukowej i intelektualnej.

Zmianom metod zarządzania poświęcony jest również artykuł B. Deszczyńskiego i P. Deszczyńskiego pt. *Customer Relationship Management (CRM) konsekwencją globalizacji*. Ważnym wątkiem jest tutaj analiza porównawcza marketingu tradycyjnego z marketingiem relacji, który uzupełniony technikami informatycznymi, stanowi podstawę do rozwoju nowoczesnej koncepcji zarządzania, tzw. CRM. Istota tej koncepcji polega na tym, że wysiłki przedsiębiorstwa skierowane są na zaspokojenie potrzeb klientów oraz umiejętne kształtowanie ich oczekiwań i tą drogą dążenie do maksymalizacji zysku. Wiedza o obecnych i potencjalnych konsumentach nabiera coraz większego znaczenia, tym bardziej że pod wpływem globalizacji zmianom ulegają postawy i zacho-

wania konsumentów. Wskazuje na to J. Rachocka w kolejnym artykule recenzowanego zbioru, zatytułowanym *Globalizacja konsumpcji*. Są to bardzo interesujące rozważania o dokonujących się zmianach w kulturze i stylu życia oraz sposobach zachowań, co wpływa na wzorce konsumpcji. Z jednej strony następuje wzrost homogenizacji gustów i oczekiwań konsumentów, z drugiej zaś dążenie do podkreślenia własnej tożsamości i indywidualności. Globalizacja sprawia, że konsumpcja masowa współlistnieje z konsumpcją etnocentryczną.

Kolejny artykuł z dziedziny zarządzania, w którym również pojawiają się aspekty kulturowe, to pogłębione studium przypadku na temat znaczenia *image* w recepcji turystycznej Polski oraz Austrii. Tę porównawczą analizę podejmują B. Hołderna-Mielcarek i B. Pikkemaat w opracowaniu *Różnicowanie miejsca recepcji turystycznej poprzez image*. Porównanie wyników badań prowadzonych wśród studentów Austrii i Polski pozwoliło na pozytywne zweryfikowanie hipotezy, że analiza *image* umożliwi lepszą identyfikację oczekiwań odbiorców usług turystycznych oraz wybór cech ułatwiających pozycjonowanie kraju na rynku turystycznym. Wnioski auterek sformułowane na bazie rzetelnych badań ankietowych zostały szczegółowo udokumentowane obszernym materiałem statystycznym.

Zamykające książkę dwa ostatnie artykuły dotyczą tematyki nieco odrębnej w stosunku do pozostałych prac. W pewnym stopniu zachwiało to kompozycyjną spójność całej książki, chociaż umieszczenie tych rozdziałów na końcu sugeruje, że zagadnienia te mają charakter uzupełniający. Wspólnym mianownikiem obu artykułów jest to, że traktują one o Polsce.

Opracowanie D. Wosika pt. *Zapewnienie jakości kształcenia w polskim szkolnictwie wyższym na tle procesu integracji europejskiej* jest analizą porównawczą polskich rozwiązań akredytacyjnych z systemami innych krajów Unii Europejskiej. W Europie funkcjonują dwa różne modele zewnętrznej oceny jakości: francuski oraz brytyjski. W pierwszym z wymienionych modeli jakość edukacji oceniana jest przez agendy państwowe, natomiast drugi model bazuje na ocenie społeczności akademickiej. Ponadto autor szczegółowo charakteryzuje stosowane w Europie różnorodne metody oceny jakości kształcenia, takie jak ewaluacja, akredytacja, audit oraz benchmarking. Na tym tle pokazane są rozwiązania stosowane w Polsce, które są połączeniem obu europejskich modeli. Poprawę jakości usług edukacyjnych autor upatruje w umiędzynarodowieniu akredytacji w ramach europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego.

Ostatni z rozdziałów książki, którego autorem jest S. Kańduła, analizuje zakres i formy międzynarodowej współpracy jednostek samorządu terytorialnego na szczeblu województw, gmin oraz miast. Szczególnie interesujące są uwagi na temat powiązań jednostek lokalnych niższego szczebla w formie związków bliźniaczych miast, współpracy partnerskiej, a także funkcjonowanie sieci kilku jednostek samorządowych z różnych krajów. Jest to zagadnienie wciąż jeszcze mało opracowane w literaturze przedmiotu. Uzupełnieniem analizy jest studium przypadku opisujące współpracę Tczewa z partnerami zagranicznymi.

Wszystkie identyfikowane w pracy problemy mają z założenia wymiar globalny lub transnarodowy. Dodatkowo połączenie spojrzenia od strony ekonomii z bardziej pragmatycznym podejściem właściwym dla nauk o zarządzaniu sprawia, że publikacja jest próbą wieloaspektowej interdyscyplinarnej analizy wybranych przejawów i skutków globalizacji działalności gospodarczej.

Marzenna A. Weresa

Przypis

¹ Por. np.: G. Stonehouse, J. Hamill, D. Campbell, T. Purdie, *Globalizacja. Strategia i zarządzanie*, Wyd. Felberg SJA, Warszawa 2001; I. Clark, *Globalization and Fragmentation*, Oxford University Press, Oxford – New York 1998; A. Budnikowski, *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, PWE, Warszawa 2001.